

بسمه تعالی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین

معاونت پژوهشی

کمیته تحقیقات دانشجویی



پرسشنامه طرح تحقیقاتی دانشجویی

نام و نام خانوادگی مجری/مجریان: مهناز طاهرخانی mahnaztaherkhani

نام و نام خانوادگی استاد راهنما: لیلی یکه فلاح leili yekefallah

دانشکده: پرستاری و مامایی

عنوان طرح (فارسی): تعیین عملکرد پرستاران نسبت به اهدا عضو در بخش های ICU، اورژانس و دیالیز مراکز آموزشی درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی قزوین در سال ۱۳۹۷

عنوان طرح (انگلیسی):

Determine the performance of nurses towards organ donation in ICU, dialysis, and emergency departments in medical-educational centers of Qazvin University of Medical science in 2018

۲-۱ نوع طرح:

بنیادی * کاربردی ** بنیادی - کاربردی ***

۲-۲ مقدمه و معرفی طرح:

مبحث پیوند اعضا از مدتها قبل در محافل علمی - اجتماعی مطرح بوده و به عنوان بهترین درمان برای نارسایی انتهای و غیرقابل برگشت ارگان ها می باشد (۱). با وجود پیشرفت های شگرف در پیوند عضو، این مسئله هنوز هم با چالش های جدی مانند افزایش لیست بیماران در انتظار پیوند، کمبود اعضای اهدایی و نابرابری در دسترسی به عضو پیوندی مواجه می باشد (۲).

در حال حاضر در کشور ما حدود ۲۵ هزار بیمار در انتظار اهدای عضو می باشند و روزانه ۷ تا ۱۰ بیمار به علت نرسیدن عضو پیوندی فوت می کنند (۳، ۴). آمارها نشان می دهد در ایران ۴-۱٪ مرگ های بیمارستانی و ۱۰٪ مرگ های رخ داده در بخش های ویژه را مرگ مغزی تشکیل می دهد، در حالی که در آمریکا کمتر از ۱٪ از همه مرگ ها، مرگ مغزی می باشد (۴).

از سالها پیش بعد از تصویب قانون اهدای عضو، مفهوم پیوند عضو در ایران ایجاد شد و تلاش های بسیاری برای ایجاد این اقدام بشردوستانه با ملاحظات اخلاقی صورت گرفته است، اما هنوز میزان اهدای عضو به نسبت تعداد موارد مرگ مغزی بسیار پایین است. طبق گزارش سازمان اهدای عضو ایران در سال ۲۰۱۷، سالانه ۵ تا ۸ هزار مرگ مغزی داشتیم که از این تعداد ۲۵۰۰ تا ۴۰۰۰ مورد، قابل اهدای عضو بودند اما میزان واقعی اهدا، تنها ۸۰۸ مورد بوده است (۳).

اهدای عضو از مرگ مغزی نوعی کنش اجتماعی محسوب می گردد که بر اساس تصمیم و رضایت فرد در زمان حیات وی و هم چنین بر اساس رضایت خانواده وی در زمان مرگ مغزی به خارج کردن اعضا و بافت ها از فرد مرگ مغزی و با بخشیدن آن به یک فرد نیازمند تحقق می پذیرد (۵).

از آنجایی که اکثر اهدا کنندگان احتمالی عضو بیمارانی هستند که در بخش ICU بستری می باشند، پرسنل این بخش (مانند پزشکان، پرستاران و ...) نقش کلیدی در کنترل بهینه اهدا کنندگان عضو و افزایش تعداد اعضا پیوندی به عهده دارند (۶). مطالعات انجام شده نیز تایید کننده این مطلب است که پرستاران بخش های ویژه نقش حیاتی در تشخیص اهدا کنندگان بالقوه، مراقبت از آنها و بهبود دسترسی به اهدای عضو دارند (۷-۹) (۸).

با توجه به مشکلات پیوند عضو، امروزه تمرکز مراقبت های پرستاری از پرستاری ویژه به پرستاری در فرآیند اهدای عضو جابجا شده و به موازات آن نقش پرستاران بخش ویژه نیز تغییر نموده است (۱۰). یکی از فعالیت های روزانه این حرفه، شناسایی بیماران مبتلا به مرگ مغزی، از طریق جستجوی فعال در بخش مراقبت های ویژه می باشد، پس از شناسایی اهدا کننده بالقوه با علائم بالینی مرگ مغزی، پرستار مراحل و پروتکل هایی را که شرایط فرد را به عنوان یک اهدا کننده بالقوه آماده می کند، آغاز می کند (۶) اطلاع خانواده بیمار مرگ مغزی و راهنمایی و رفع مشکلات آنها از وظایف پرستاران می باشد. این مراقبت از اهمیت اساسی برخوردار است زیرا ضروری است که خانواده این مفهوم را درک کرده و قبول کند که شخص فوت کرده است (۱۱). اگر پرستاران بتوانند به خوبی خانواده این بیماران را در هنگام خبر دادن مرگ مغزی و درخواست اهدای عضو، مدیریت نمایند آن آسان تر و مؤثرتر با مرگ بیمارشان کنار می آیند و احتمال رضایت به اهدا نیز افزایش می یابد (۱۰). میلز^۱ (۲۰۱۶) نیز به اهمیت ارتباط با خانواده و حمایت عاطفی از آنها به عنوان یکی از عوامل بسیار مهم و موثر بر رضایت اعضای خانواده در روند اهدا عضو اشاره کرده است (۱۲). عملکرد دیگر پرستاران در روند اهداء عضو، نگهداری از اهدا کننده بالقوه مرگ مغزی است. این مراقبت به منظور حفظ حیات ارگان ها برای پیوند می باشد که قصد دارد زندگی فردی را نجات دهد یا کیفیت زندگی افرادی که نیاز به اندام و بافت دارند بهبود بخشد. به طوری که پس از رضایت خانواده به اهدای اعضای بیمار، مراقبت از بیمار مرگ مغزی کاندید اهدای عضو، یکی از سنگین ترین وظایف پرستار بخش ویژه می باشد (۱۳).

اما علیرغم وجود نقش هایی که در بالا به شرح مختصری درباره آن ها پرداخته شد و اهمیت نقش مثبت و ارزنده پرستار در فرآیند اهدای عضو، مطالعات مختلف نشان می دهد که پرسنل بخش های مراقبت ویژه اعم از پزشکان یا پرستاران به منظور مدیریت موفق فرآیند اهدای عضو آماده نیستند (۱۴، ۱۵). مطالعات مختلفی که در ایران و دیگر کشورها به منظور بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد پرستاران درباره مرگ مغزی و فرآیند اهدای عضو انجام گرفت موعید این مطلب است که پرستاران آگاهی، نگرش و عملکرد مناسبی نسبت به فرآیند اهدا عضو ندارند (۱۶، ۱۸، ۱۷). با توجه به اینکه ما امروز در جامعه ای زندگی می کنیم که هزاران بیمار محتاج پیوند عضو، با حیاتی پر رنج، در انتظار عضو پیوندی روزگار می گذرانند در حالی که همه روزه با موارد زیادی مرگ مغزی نیز مواجه می شویم که اعضای بدن این بیماران مرگ مغزی می تواند ارتقا بخش کیفیت زندگی بیماران محتاج عضو باشد (۱۹) و با توجه به نقش پرستاران در فرآیند اهدا عضو، شناخت عوامل موثر بر بهبود عملکرد پرستاران در این زمینه، با توجه به اینکه پژوهشی در ایران در این رابطه انجام نشده است، از اهمیت بالایی برخوردار است. لذا بر آن شدیم به منظور تعیین عملکرد پرستاران بخش های ویژه نسبت به اهدای عضو و مرگ مغزی، این مطالعه را انجام دهیم تا بدانیم جهت هر چه بیشتر تثبیت شدن جایگاه این اولویت مهم امروز جامعه پزشکی، چه اقداماتی باید انجام گیرد.

* پژوهش بنیادی پژوهشی است که عمدتاً در جهت گسترش مرزهای دانش بدون در نظر گرفتن استفاده علمی خاص برای کاربرد آن انجام می گیرد.

** پژوهش کاربردی پژوهشی است به منظور کسب دانش جدید که استفاده علمی خاصی برای نتایج حاصل از آن در نظر گرفته شده و در جهت حصول به هدف کاربردی خاص انجام می گیرد.

*** پژوهش تجربی - توسعه ای یک کار سیستماتیک می باشد که با بهره گیری از دانش موجود حاصل از تحقیق و تجربه علمی در جهت تولید مواد و وسایل جدید، و یا اصلاح آنچه قبلاً تولید و یا اجرا می شده انجام می گیرد.